

Kansallisen mielenterveysstrategian ja itsemurhien ehkäisyohjelman valtionavustushakuun liittyvät kysymykset

Ketkä voivat hakea valtionavustusta ja kuinka paljon?

Mielenterveysosaamisen vahvistaminen kunnissa ja itsemurhien ehkäisy -hankehaussa valtionavustusta voidaan myöntää kunnille, kuntayhtymille ja yleishyödyllisille yhteisöille. itsemurhien ehkäisyn hankehaussa on lisäksi huomiotava hakuilmoituksen mukaisesti, että valtionavustusta voidaan myöntää yleishyödyllisille yhteisöille silloin, kun niiden työllä on kiinteä yhteys julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköihin.

IPS: Sijoita ja Valmenna- menetelmän pilotoinnin hankehaussa valtionavustusta voidaan myöntää kunnille, kuntayhtymille tai sairaanhoitopiireille, jotka tarjoavat psykiatrasta erikoissairaanhoidon palvelua ja kuntoutusta, ja johon voidaan liittää työllistymisen tuki, IPS-mallin mukainen työhönvalmennus.

Myönnettävän valtionavustuksen enimmäismäärä voi olla enintään 80 prosenttia hankkeen valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista. Haettavan valtionavustuksen enimmäismäärää ei ole erikseen asetettu, huomioiden kuitenkin täydennyshaussa oleva kokonaismäärä (mom. 33.60.39. Palvelurakenteen kehittäminen).

Mitä tarkoitetaan hakuilmoituksessa mainitulla yleishyödyllisellä yhteisöllä?

Valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020–2023 1§ todetaan, että ”Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu hanke voi olla kunnan, kuntayhtymän tai yleishyödyllisen yhteisön toteuttama. Toteuttajina voi olla myös useampi edellä mainittu taho yhdessä.”

Yleishyödyllinen yhteisö on sellainen, joka saanut yleishyödyllisen yhteisön aseman verotuksessa. Yleishyödyllisiä yhteisöjä voi siis olla hyvin monenlaisia. Hakijan tulee tarkistaa, se (ja mahdolliset osatoteuttajat) on edellä mainittujen kriteerien mukaan yleishyödyllinen yhteisö.

Miten omarahoitusosuus voidaan kattaa?

Hanketoimijat (hankehallinnoija ja osatoteuttajat) voivat kattaa omarahoitusosuuden (vähintään 20 % hankkeen kokonaiskustannuksista) joko rahalla tai hankkeeseen kohdistuneella työpanoksella. Jokaisen toimijan, jonka työpanosta käytetään hankkeen omarahoitusosuuden kattamiseen, tulee olla hanketoimijana ja kaikki hanketoimijat on kirjattava hankehakemukseen. Jokaisen hanketoimijan on lisäksi toimitettava hankehakemuksen liitteenä erillinen talousarvionsa, joista hankehallinnoija laatii lisäksi koko hankkeen kokonaistalousarvion.

Hanketoimijoiden tarjoama omarahoitusosuus voi vaihdella. Olennaista on, että hankkeen kokonaistalousarviossa hankkeen omarahoitusosuuden määrä on vähintään 20 prosenttia koko hankkeen kustannuksista. Talousarvion täyttöohjeessa on tarkemmat ohjeistukset omarahoitusosuuden kattamisesta.

Miten hankkeen kustannukset ilmoitettava hankesuunnitelmassa?

Hankkeen kustannukset on kirjattava hankkeen talousarvioon talousarvion täyttöohjeen mukaisesti. Jos hankesuunnitelma kattaa useita eri osaprojekteja, on hankesuunnitelman resurssit -otsikon alle hyvä kirjata lisäksi eri osaprojektien kokonaiskustannusarviot.

Mitä osatoteuttajalta edellytetään ja mitä tietoja osatoteuttajista tulee kirjata hakemukseen? Onko osatoteuttajan kriteeri se, että sille siirretään avustusta?

Hakijan lisäksi ilmoitetaan osatoteuttajat y-tunnuksineen kaikilta, joille on ajateltu delegoitavan avustusta tai jotka osallistuvat hankkeen omarahoitusosuuden kattamiseen työpanoksella. Y-tunnuksen ilmoittamisen avulla pyritään varmistamaan, että kaikki osatoteuttajatkin ovat oikeushenkilöitä. Ja huomiotavaa on, että kaikkien osatoteuttajienkin oltava kelpoisia saamaan tätä rahoitusta (esim. kaupallinen yritys ei voisi olla tässä haussa osatoteuttaja).

Talousarvion täyttöohjeessa on kerrottu tarkemmin, miten osatoteuttajat merkitään (jokaisen osatoteuttajan kohdalla täytetään excelin oma välilehti, ks. tarkemmin ohje). Hakulomakkeessa on myös kohta hankkeen toteuttajat, johon mahdolliset osatoteuttajat y-tunnuksineen merkitään. STM ottaa valtionavustuspäätöksessään kantaa, saako osatoteuttajille delegoida eli siirtää valtionavustusta.

Lisähuomiona: "Muut hankekumppanit" on laaja kategoria, mutta käytännössä nämä ovat niitä, joiden välillä ei ole rahaliikennettä, eikä työpanosta käytetä omarahoitusosuuden kattamiseen. Voisi ajatella, että jokin hanke viestii toimenpiteistään esim. kaupungin nuorisoneuvoston kautta, silloin se voisi olla tällainen muu kumppani. Tai vaikka jonkin yhdistyksen kanssa tehdään tiiviisti jotakin viestintää, mutta rahaa ei siirry.

Voiko avustusta hakea sellaisessa tilanteessa, jossa omarahoitusosuus on selvittelyn alla?

Omarahoitusosuus tulee olla kirjattuna hankehakemuksen talousarvioon. Hakuvaiheessa valtionapuviranomaiselle tulee ilmoittaa kaikki kulut, mukaan lukien omarahoitusosuus.

IPS -pilotit – Hankekriteereissä oli, että tätä voi hakea kunnat ja kuntayhtymät jotka järjestävät erikoissairaanhoidon tasoista psykiatrasta palvelua. Poissulkeeko tämä esimerkiksi Lapinläänin kunnat, jotka järjestävät erikoislääkärijohtoista mielenterveystoimisto- eli psykiatripoliklinikkatyötä. Voiko kunta olla esimerkiksi hakijana?

Hakijan tulee pohtia, olisiko mahdollista rakentaa yhteistyökumppanuutta jonkun isomman rakenteen sisälle? Esimerkiksi Lapin sairaanhoitopiiri. Sairaanhoitopiirin tulisi olla hankkeessa tällöin hakijana.

Itsemurhien ehkäisyhanke – Miten tulee toimia, jos kunta tai kuntayhtymä on ulkoistanut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kokonaan tai osittain yksityiselle toimijalle? Voiko yksityinen toimija tässä tapauksessa olla valtionavustuksen hakijana?

Hakijana voi olla hakuilmoituksen mukaisesti joko kunta, kuntayhtymä (ml. sairaanhoitopiiri) tai yleishyödyllinen yhteisö. Itsemurhien ehkäisyhankkeissa yleishyödyllisen yhteisön työllä tulee olla kiinteä yhteys julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköihin.

Tässä haussa valtionavustuksen hakijana tai hankkeen osatoteuttajana ei voi olla kaupallinen yritys.

Jos hakijana toimii kuntayhtymä, jonka järjestämisvastuulla olevista palveluista osan tuottaa yritys, tulisi hakijan selventää hakemuksessaan tarkemmin, kuinka suuren osan yksityinen yritys palveluista tuottaa ja miten hakija on suunnitellut kehittämistyön toteutuksen.

Edellytetäänkö hakijoilta aiesopimuksia?

Jos hakija aikoo ostaa esimerkiksi koulutusta hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi, on tärkeää, että hän on yhteydessä koulutusta järjestävään tahoon jo hakuvaiheessa varmistaakseen koulutuksen järjestäjän edellytykset tarjota palvelua hankkeelle. Tämä on hyvä kuvata myös hankesuunnitelmassa.

Olemme laatimassa alueellisesti laajaa hanketta. Miten kustannusten alueellinen jakautuminen kannattaa ilmaista talousarviossa?

Laajassa hankkeessa voi olla perusteltua eritellä erillisessä kustannuslaskelmassa kaikki alueet (esim. sairaanhoitopiireittäin) selkeästi. Tämä voisi onnistua esimerkiksi laatimalla hankehallinnoijan ja osatoteuttajien tavallisten talousarvioiden lisäksi erillisen, alueellisen talousarvion siten, että valittujen alueiden kustannukset on eritelty omilla välilehdillään. Tällöin ministeriön on tarvittaessa mahdollista tarkastella esimerkiksi mahdollista rajaustarvetta ilman erillistä lisäselvitystä aiheesta.

Voiko IPS:n osalta toimi niin että kunta on avustuksen hakijana ja järjestö toimisi kumppanuussopimuksella palvelun varsinaisena tuottajana

IPS – Sijoita ja valmenna! -kehittämishanke tukee tuetun työllistymisen (Supported Employment, SE) näyttöön perustuvan IPS -toimintamallin (Individual Placement and Support) käyttöönottoa Suomessa. Kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa pilotoidaan kansainvälisiin laatukriteereihin perustuva tuetun työllistymisen IPS -työhönvalmennus -palvelu. Palvelun sisällöt liittyvät työelämään sijoittumisen tukeen, työn ylläpitämisen tukeen sekä työelämässä pysymisen tukeen. IPS -toimintamallin käyttöönotto ja johtaminen, seuranta ja arviointi sekä juurruttaminen käytäntöön edellyttävät työllistymisen tuen ja psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen sekä työllistyvien osalta työterveydenhuollon palveluiden uudenlaista, tiivistä yhteistyötä. Kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa mallinnetaan ne käytänteet, joilla tuetun työllistymisen näyttöön perustuva IPS -työhönvalmennus toteutuu psykiatriseen hoitoon ja kuntoutukseen integroituna palveluna. Kehittämishankkeen alueellisia kokeiluja käynnistetään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen selvityksessä (Raivio & Appelqvist-Schmidlecher 2019) esitetyn ehdotuksen mukaisesti. Hankkeessa pilotoidaan siten kahta erilaista yhteistyörakennetta.

1. Yhteistyömalli: IPS -työhönvalmennus toteutuu kunnan, kuntayhtymän tai sairaanhoitopiirin psykiatrisen hoidon palveluissa tiiviissä yhteistyössä
TE-palvelujen/Ohjaamojen/kunnan tai kunnan / kuntayhtymän omien työllisyyspalvelujen kanssa niin, että **työhönvalmentajat työskentelevät osana psykiatrisen hoidon omaa organisaatiota.**
2. IPS -työhönvalmennus toteutuu kunnan, kuntayhtymän tai sairaanhoitopiirin psykiatrisen hoidon palveluissa tiiviissä yhteistyössä
TE-palvelujen/Ohjaamojen/kunnan tai kunnan / kuntayhtymän omien työllisyyspalvelujen kanssa niin, että **työhönvalmentajat työskentelevät työllistymistä tukevista palveluista vastaavan yhteistyökumppanin organisaatiossa.**

IPS hankkeessa hakija tulee olla kunta- tai kuntayhtymä tai sairaanhoitopiiri, jotka tarjoavat psykiatrista erikoissairaanhoidon palvelua ja kuntoutusta, ja johon voidaan liittää yllä mainitun yhteistyömallin 1. tai 2. tavalla työllistymisen tuki, IPS-mallin mukainen työhönvalmennus. Yhteistyörakenteen tulee olla hankeoppaassa kuvatun mukainen. Työllistymisen tukea ei voida toteuttaa järjestön toimesta kumppanuussopimuksella. Perusteena tähän on se, että IPS-mallin pilotoinnin tavoitteena on löytää toimivia malleja viranomaistyössä.

Mikä tulee olla rekrytoitavan työhönvalmentajan koulutus, voiko se olla jokin muu kuin sote-alan ammattikorkeakoulututkinto tai muu saman tasoinen koulutus?

Rekrytoitavalla työhönvalmentajalla olisi hankkeen tavoitteiden kannalta hyvä olla sote-alalle soveltuva koulutus. On perusteltua odottaa työhönvalmentajalta alan ja asiakaskunnan tuntemusta aikaisemman

koulutuksen perusteella. Rekrytoijan tulee rekrytointia suunnitellessaan arvioida, edellytetäänkö hakijalta työhönvalmentajan koulutusta tai siihen liittyviä opintoja.

Pitääkö rekrytoitavalla työhönvalmentajalla olla työhönvalmentajan tutkinto tai tutkintoon liittyviä opintoja?

Hankehakijan tulee järjestää hankkeeseen rekrytoitaville / hankkeessa toimiville työhönvalmentajille mahdollisuus suorittaa työvalmennukseen suuntautuva Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto tai osia siitä. Hakijat varaavat talousarviossaan riittävät resurssit opintojen suorittamiseen, ml. esimerkiksi matkakulut. Työvalmennukseen suuntautuva Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto on 180 osaamispisteen laajuinen, ja riippuen opiskelijan aiemmasta koulutuksesta ja osaamisesta on opintojen kesto noin 1–1,5 vuotta. Eräissä oppilaitoksissa opinnot voi suorittaa myös oppisopimuksena. Opinnot sisältävät oppilaitoksesta riippuen 10–15 lähiopetuspäivää. Tutkinnon suorittaminen asettaa tiettyjä pätevyysvaatimuksia alueellisiin kokeiluihin rekrytoitaville työhönvalmentajille. Opinnot edellyttävät oppilaitoksen määrittelemää soveltuvaa pohjakoulutusta, sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon taseisia tietoja ja taitoja ja aikaisemmin hankittua osaamista/alan työkokemusta. Alalla on myös terveydentilavaatimuksia (ns. SORA-lainsäädäntö; opiskeluun soveltumattomuuteen liittyvät ratkaisut), jotka voivat olla opiskelijaksi ottamisen esteenä. Opetushallituksen laatima koulutuksen kuvaus ja perusteet löytyvät seuraavasta linkistä: <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/4577635>.

Voiko hankkeen aloittaa vuodenvaihteessa 2021-2022?

Mikäli hankkeelle myönnetään valtionavustusta, rahoituksen käyttöaika määritellään päätöksessä. Rahoituksen käyttöaika voi olla eri kuin hankkeen toteuttamisaika: se voi esimerkiksi olla niin, että rahoituksen käyttöaika on määritelty päätöksessä alkavaksi 1.6.2021 mutta hanke pääsee kesälomien vuoksi paremmin käyntiin 1.8.2021. Hankkeen toteuttamisaika ei voi kuitenkaan mennä sen ulkopuolelle, mitä päätöksessä käyttöajan alkamisesta ja päättymisestä määritelty. Mikäli hankkeen toteuttamisaikaa muutettaisiin se edellyttäisi, että STM:n tulisi muuttaa alkuperäisiä päätöksiä.

Eli hankkeen tulisi käynnistyä myönteisen hankepäätöksen saamisen jälkeen. On kuitenkin realistista, että esimerkiksi henkilöstön rekrytoiminen, lomat ja muut hallinnolliset asiat voivat vaikuttaa todelliseen käynnistymiseen.

Hankesuunnitelmaan on kirjattava selkeästi hankkeen ja sen vaiheiden suunniteltu aikataulu.